

REFERENCES

Krasovska, V. (2023). Innovatsiina ta proiektna diialnist zakladiv osvity v umovakh voiennoho stanu [Innovative and project activities of educational institutions under martial law]. *Maibuttia*. № 13–16 (708–711). S. 54. URL: https://znayshov.com/FR/21959/maybuttya_13_16-54.pdf (data zvernennia: 12.10.2024). [in Ukrainian].

Lehenkyi, M. I. (2017). Innovatsiini tekhnolohii u sferi osvity: orhanizatsiino-pravovyi aspekt [Innovative technologies in education: organizational and legal aspect.]. *Pravo ta innovatsii*. № 1 (17). S. 103–110. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/Legencyj17.pdf> (data zvernennia: 15.10.2024). [in Ukrainian].

Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Innovatsiina ta proiektna diialnist [Education in Ukraine under martial law. Innovative and project activities]: naukovometodychnyi zbirnyk. (2022) / za zah. red. S. M. Shkarleta. Kyiv – Chernivtsi: Bukrek. 140 s. [in Ukrainian].

Shyba, A. V., Nahaichuk, O. V., Stupenkov, S. O. (2023). Suchasni vyklyky ta potentsial vprovadzhennia innovatsii v osvittii protses pid chas voiennoho stanu [Modern challenges and potential for introducing innovations into the educational process during martial law].

Akademichni vizii. Vyp. 18. doi: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7813465> (data zvernennia: 14.10.2024). [in Ukrainian].

Innovatsiina diialnist uchytelia: terminolohichniy slovnyk [Innovative activities of the teacher: terminology dictionary]. (2016). / za zah. red. O. Ohienko; uklad.: O. Ohienko, T. Kaliuzhna, L. Milto ta in. Kyiv. 120 s. [in Ukrainian].

Zubko, A. M., Odainyk, S. F. (2017). Zprovadzhennia innovatsiinykh tekhnolohii navchannia v praktyku diialnosti zakladiv pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity [Introduction of innovative teaching technologies into the practice of postgraduate pedagogical education institutions]. *Pisliadyplomna osvita v Ukraini*. № 1. S. 71–74. [in Ukrainian].

Hotovnist do profesiinoho samorozvytku pedahoha Novoi ukrainskoi shkoly: kolektyvna monohrafiia [Readiness for professional self-development of a teacher of the New Ukrainian School: a collective monograph]. (2023) / za zah. red. A. L. Chernii; upor. V. M. Bordiuk. Rivne: ROIPPO. 244 s. URL: https://drive.google.com/file/d/1p20LZ_FWDRbCldwc3KmErM1vpIUZDA3E/view (data zvernennia: 12.10.2024). [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 15.11.2024

УДК 37.013:37.091.12:005.963.5
DOI: 10.37026/2520-6427-2024-120-4-21-25

Тетяна ГАВЛІТІНА,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки
й освітніх інновацій
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-8878-2160
e-mail: gavlitina@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: ВІД ДОСВІДУ ДО ІННОВАЦІЙ

Анотація. У статті наголошується, що важливою умовою реалізації педагогічної діяльності сучасного вчителя є нові форми впровадження та поширення педагогічного досвіду, зокрема переорієнтація цього досвіду на новаторство й інноваційну діяльність. За цих умов головною ідеєю змісту шкільної освіти є впровадження новітніх методів та підходів до навчання. Зокрема, вчителі не просто мають набувати практичних навичок формування ключових компетентностей у здобувачів освіти, а оволодіти новими методами і освітніми технологіями, сприяти їхньому створенню і поширенню.

Інноваційне навчання розглядається автором як процес і результат такої педагогічної діяльності, що стимулює внесення інноваційних змін у сучасну

культуру, сучасний соціальний досвід і сучасну школу як відкриті до змін соціально-педагогічну систему. Зважаючи на це, інновації в новій українській школі спрямовані на покращення не лише якості результатів здобувачів освіти, а передусім якості педагогічної діяльності, адже кожна інноваційна практика на основі досвіду та упровадження нової системи форм і методів навчання, виховання та розвитку особистості здобувача має прорости у використання особливих підходів щодо їхнього застосування, нестандартного використання прийомів і технік педагогічної діяльності.

Ключові слова: нова українська школа, сучасний учитель, досвід, інновації, інноваційна педагогічна практика.

Tetyana HAVLITINA,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Head of the Department
of Pedagogy and Educational Innovations
of Rivne Regional Institute
of Postgraduate Pedagogical Education,
Rivne, Ukraine
 ORCID: 0000-0002-8878-2160
 e-mail: gavlitina@ukr.net

INNOVATIVE PRACTICES OF A TEACHER OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL: FROM EXPERIENCE TO INNOVATIONS

Abstract. *The article emphasizes that an important condition for implementing the pedagogical activity of a modern teacher is new forms of implementation and dissemination of pedagogical experience, in particular, the reorientation of this experience to innovation and innovative activity. Under these conditions, the main idea of the content of school education is the implementation of new methods and approaches to learning. In particular, teachers should not just acquire practical skills in forming key competencies in students but also master new techniques and educational technologies, and contribute to their creation and dissemination.*

Innovative learning is considered by the author as a process and result of such pedagogical activity that stimulates the introduction of innovative changes into modern culture, modern social experience, and modern school as a socio-pedagogical system open to change. Attention is drawn to the fact that among the new forms of dissemination, implementation, use, and mastering of pedagogical experience for the implementation of state standards of primary, basic secondary, and specialized education and the organization of the educational process in the New Ukrainian school, innovative practice is a new form of creative and skillful pedagogical activity of the teacher, aimed at spreading his own experience of pedagogical interaction with participants in the educational process based on the introduction of new approaches, educational strategies, techniques, methods of educational activity during the lesson and in extracurricular time.

It is emphasized that innovations in the New Ukrainian school are aimed at improving not only the quality of students' results but above all the quality of pedagogical activity because each innovative practice is based on experience and the implementation of a new system of forms and methods of teaching, upbringing, and development of the student's personality must germinate into the use of special approaches to their application, non-standard use of methods and techniques of pedagogical activity.

Key words: *New Ukrainian School, modern teacher, experience, innovations, innovative pedagogical practice.*

Постановка проблеми. Освіта сьогодні є визначальним фактором розвитку людини та суспільства. Питання її змісту, якості й модернізації є ключовими

завданнями освітньої реформи в Україні. Відповідно в системі повної загальної середньої освіти пріоритетним є створення Нової української школи, освітнє середовище якої розбудовується педагогічними працівниками в інноваційному освітньому просторі. Важливою умовою реалізації педагогічної діяльності сучасного вчителя стали нові форми впровадження та поширення педагогічного досвіду, а також переорієнтація власного педагогічного досвіду на новаторство й інноваційну діяльність.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Новітні методи та підходи до навчання є ключовою ідеєю нової української школи, інструментальна основа якої має втілюватися в упровадженні компетентнісно орієнтованого змісту шкільної освіти. Це означає, що вчителі не просто мають набувати практичних навичок формування ключових компетентностей у здобувачів освіти, а й зможуть створити освітнє середовище забезпечення використання систем і методик компетентнісного навчання. Зважаючи на це, необхідно володіти новими методами і освітніми технологіями, сприяти їхньому створенню і поширенню серед колег.

До питання здійснення інноваційних змін у закладах загальної середньої освіти сьогодні звертаються розробники Концепції «Нова українська школа» (2016). Л. Гриневич, О. Елькін, Р. Шиян, С. Калашникова, О. Малахова та ін. На допомогу вчителям початкових класів і педагогам, які працюють у 5–6 класах, у їхній переорієнтації на задоволення потреб нової української школи спрямовані видання «Нова українська школа: порадник для вчителя» (2018), а також «Нова українська школа: путівник для вчителя 5–6 класів» (2022). Відповідно поради для вчителів базової середньої освіти вміщено в матеріалах онлайн-курсу «НУШ: базова середня освіта» (2023).

Однак варто наголосити, що питання професійного вдосконалення педагогів, стимулювання їх до оновлення педагогічної діяльності на основі пошуку спільного і відмінного у педагогічному досвіді та інноваціях у сучасному світлі реформи загальної середньої освіти є на сьогодні ще малодослідженим, а отже, потребує нового обґрунтування стосовно появи інноваційної освітньої практики в новій українській школі (далі – НУШ).

Мета статті передбачає дослідження нових поглядів на обґрунтування педагогічного досвіду й інновації, з'ясування їхнього сутнісного наповнення в новій українській школі та створення інноваційних педагогічних практик сучасними вчителями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна освіта є складною формою суспільної практики і тим соціальним інститутом, завдяки якому здійснюється трансформація ціннісних орієнтирів початкової, базової середньої та профільної освіти, цілей розвитку українського суспільства. Відповідно шкільна освіта перебуває у стані зміни традиційного та інноваційного навчання, що вносить суттєві зміни в освітній процес нової української школи.

Традиційний освітній процес розуміємо як процес підтримуючого навчання, результат такої освітньої діяльності, що спрямована на відтворення нинішньої культури, соціального досвіду та соціальної системи. Такий тип навчання забезпечує наступність соціокультурного досвіду і здебільшого притаманний закладам загальної середньої освіти (*далі – заклади ЗСО*). Щодо інноваційного навчання, то його варто розглядати як процес і результат такої педагогічної діяльності, що стимулює внесення інноваційних змін у сучасну культуру, сучасний соціальний досвід і сучасну школу як відкрити до змін соціально-педагогічну систему. Отож традиційний освітній процес варто пов'язувати із відтворенням і передаванням соціального досвіду, а інноваційний – із творчим дослідницьким пошуком на основі наявного досвіду педагогічної діяльності та нових підходів до навчання, виховання і розвитку здобувачів.

Навіть у традиційній освіті про педагогічний досвід більшості педагогам відомо те, що це – оригінальний за змістом, логікою, методами, способами зразок педагогічної діяльності, що демонструє кращі результати, порівняно з масовою практикою. Його поширення, впровадження, використання й освоєння було можливим завдяки дотриманню певних умов здійснення науково-методичної роботи з педагогічними працівниками різних інституцій – від закладів післядипломної педагогічної освіти до методичних кабінетів і самих закладів освіти.

Інноваційний етап розбудови нової української школи не зовсім тотожний процесам модернізації наявної системи загальної середньої освіти, в якій інновації сприймаються лише як засоби вдосконалення освітнього процесу. Це передусім поява якісної нової моделі закладу загальної середньої освіти і нового покоління вчителів, для яких характерний новаторський досвід, тобто досвід утілення оригінальних ідей, методів, прийомів навчання, виховання, розвитку здобувачів освіти.

Як відомо, будь-який досвід – це те, що можна створити, передати, запозичити, використати в роботі інших. Новаторство не завжди можна передати, адже воно вважається індивідуальною творчістю, що приносить високоефективні результати для конкретного вчителя, але інші вчителі так само працювати не можуть.

Серед нових форм поширення, впровадження, використання й освоєння педагогічного досвіду для

реалізації державних стандартів початкової, базової середньої та профільної освіти й організації освітнього процесу в новій українській школі інноваційна практика є новою формою творчої і майстерної педагогічної діяльності вчителя, спрямована на поширення власного досвіду педагогічної взаємодії з учасниками освітнього процесу на основі запровадження нових підходів, навчальних стратегій, технік, прийомів навчальної діяльності під час навчального заняття та в позанавчальний час.

В умовах пошуку нових моделей науково-методичного забезпечення реалізації державних стандартів освіти, здійснення освітнього процесу в НУШ і супроводу професійного розвитку вчителя постає питання про порівняння досвіду й інновацій.

Як зазначається у Професійному стандарті вчителя закладу загальної середньої освіти, мета педагогічної діяльності вчителя полягає в організації навчання і виховання здобувачів під час здобуття ними повної загальної середньої освіти шляхом формування ключових компетентностей і світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних творчих, фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання. Професійна діяльність вчителя складається із практичних компетенцій як кваліфікованих характеристик педагога, що визначають його здатність комбінувати знання, вміння та навички, а також комунікацію, відповідальність та автономію у педагогічній взаємодії і демонструють стиль роботи, способи досягнення мети професійної діяльності (Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», 2024).

Отож становлення вчителя нової української школи відбувається на основі наявного в нього досвіду і появи нової педагогічної практики. Як зазначається в Концепції Нової української школи, він може готувати власні авторські програми, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання, активно виражати власну фахову думку (Концепція «Нова українська школа», 2016).

Якщо сучасному вчителю законодавчо гарантована свобода від втручань у педагогічну діяльність, а добросовісність надана як довіра до результатів роботи та досягнень здобувачів, то реальна розбудова нової української школи залежить саме від вчителя, його досвіду і власних можливостей задоволення професійного інтересу до інновацій. Варто визнати, що в нових умовах педагогічної діяльності досвід учителя та інновації спрямовані на досягнення і покращення результату, адже досвід веде як до часткової зміни системи, так і зміни особистості, а інновація зі свого боку призводить до часткової або масштабної зміни системи та самого вчителя – новатора й агента змін. Розуміння і сприйняття спільних і відмінних характеристик педагогічного досвіду та інновацій ґрунтується на аналізі визначень окреслених категорій та їхнього сутнісного відображення в реалізації потреб НУШ.

Інновації сьогодні пов'язуємо із передовим педагогічним досвідом вчителя. Це – творче, активне засвоєння і реалізація ним у практичній діяльності засобів і принципів педагогіки з урахуванням конкретних

умов, особливостей дітей, учнівського колективу і особи самого вчителя. Види передового педагогічного досвіду розрізняються в педагогічній інновації за рівнем творчої самостійності вчителя у створенні педагогічних технологій: репродуктивний – раціоналізаторський – новаторський (Дичківська, 2004).

Результатом інновацій є нововведення чи створення нового досвіду, а результатом передового педагогічного досвіду традиційно визначаємо здобуті способи педагогічної діяльності та сукупність практики викладання вчителів. Розуміння характеристик педагогічного досвіду й інновації може ґрунтуватися на їхньому спільному й відмінному сутнісному наповненні.

Досвід – це сукупність практичного засвоєння знань, навичок і способів діяльності; щось випробуване на практиці; сукупність знань, умінь і навичок, набутих у процесі практичної педагогічної діяльності. Відповідно інновація – це щось нове у звичній ситуації, новий порядок, запроваджений у діяльності, що привносить кращі результати за попередню масову практику. До інновацій можемо віднести різні нововведення в діяльності закладу загальної середньої освіти у здійснення освітнього процесу.

Розрізніти досвід й інновацію у педагогічній діяльності можливо за допомогою досить близьких за своєю суттю характеристик, як-от: актуальність і соціальна значущість, новизна і прогресивність, результативність і дієвість. За таких умов новизну досвіду зазвичай характеризують такі показники:

- вихід за межі відомого в практиці, відкриття нових форм, методів, способів педагогічної діяльності;
- творча реалізація нових концепцій, ідей, підходів до реалізації змісту навчання, виховання і розвитку особистості;
- упровадження відомих технік і прийомів у нових чи непередбачуваних умовах тощо.

Зважаючи на викладене вище, варто наголосити, що інноваціям можуть бути притаманні такі ж характеристики, як і досвіду, відповідно їхня новизна характеризується із тих самих позицій. Однак суттєвою характеристикою педагогічного досвіду є стабільність і повторюваність. Педагогічний досвід, як стверджує учена Л. Даниленко, суттєво відрізняється від інновацій. Він накопичується в конкретній діяльності педагога під впливом специфіки закладу освіти, стилю роботи колективу, особистих якостей учителя, формується на основі педагогічних знань, а також є критерієм істинності науково-методичних рекомендацій, засобом перенесення відомих положень педагогічної діяльності у практику викладання. Досвід, пов'язаний із науковими рекомендаціями, дає високий педагогічний ефект, привертає увагу педагогічної громадськості, заслуговує на визнання. А от передовий педагогічний досвід, звертає увагу вчена, не є педагогічно інновацією, однак інновацією він може стати в результаті свого розвитку» (Даниленко, 2005).

Інноваціям притаманні не лише певні можливості, а й нові загрози, своєрідні бар'єри інновацій, критичну точку яких має перейти вчитель нової української школи на базовому предметному циклі. Саме за цих умов ефективність роботи зростає, з'явиться досвід упровадження інновацій і поширення базових нововведень у

системі базової середньої освіти.

Крім того, на думку О. Мариновської, такий передовий інноваційний досвід упровадження інновацій може стати модифікаційним за своєю суттю, адже педагог-інноватор розробляє один із можливих варіантів практичного втілення цілісної педагогічної інновації чи її елементів у практику роботи у вигляді своєрідної «персонал-технології» досвіду, що слугує еталонною моделлю для поширення кращих педагогічних практик (Мариновська, 2019).

Очевидно, що сутність досвіду ніби ідентична інновації, але їхнє смислове наповнення залишається різним. У зв'язку з цим персонал-досвідом вчителя НУШ є нова педагогічна практика як специфічна діяльність, у процесі якої педагогічна взаємодія відбувається за допомогою ефективних цілей і стратегій, особливих практичних способів опосередкованого впливу на формування особистості здобувача, вдосконалюючи і розвиваючи власні способи впливу на його прогрес навчальних досягнень. На кожному етапі такої педагогічної практики можна виокремити як певний результат, типові методи, способи педагогічної діяльності, які у конкретному класному колективі або діяльності педагога застосовуються регулярно, стабільно, що і є досвідом. Отже, перейняти можна ідею, але техніку роботи педагога, найімовірніше, перейняти неможливо.

За цих умов варто врахувати ще й те, що ключовим поняттям інноваційних процесів у новій українській школі є не так передача власного досвіду, як цільове навчання і переймання ідей та висновків про ефективні практики, що характеризують сучасні інноваційні процеси.

Отже, інновації в новій українській школі спрямовані на покращення не лише якості результатів здобувачів, а передусім якості педагогічної діяльності, адже кожна інноваційна практика на основі досвіду та упровадження нової системи форм і методів навчання, виховання та розвитку особистості здобувача має прорости у використанні особливих підходів щодо їхнього застосування, нестандартного використання прийомів і технік педагогічної діяльності.

Висновки. Педагогічний досвід та інновації у новій українській школі взаємопов'язані, і цей зв'язок не є лінійним. В освітньому процесі він відзначається багатовекторністю та комплексністю. Досвід та інновації переплітаються у педагогічній практиці сучасного вчителя, тому педагогічні спільноти мають об'єднуватися навколо спільних педагогічних ідей, формувати та вдосконалювати бачення ними змін, генерувати і впроваджувати нові освітні ініціативи, розробляти навчальні стратегії, змінювати цілі, працювати разом і досягати позитивних результатів, незважаючи на виклики і випробування війною. Зважаючи на це, важливою умовою створення інноваційного освітнього середовища виступають нові форми створення, впровадження та поширення педагогічного досвіду й інновацій.

Ураховуючи власний досвід і нові підходи до викладання предметів, інтегрованих курсів в освітньому процесі, вчитель НУШ має перетворити навчання на цікаву, посильну й успішно-результативну діяльність. Виховання ж інтересу в здобувачів освіти до відкриття нових знань та оволодіння практичними діями їхнього

застосування для адаптації у подальшому житті передбачає реалізацію багатьох методичних прийомів, пошуків і застосування різних технологій навчання, серед яких – технологізація педагогічних процесів, що ґрунтується на впровадженні новітніх технологій, методик, сучасних інформаційних засобів навчання, особистісно орієнтованого та емоційного навчання завдяки застосуванню педагогічних інновацій, підвищенню мотивації до навчання на основі створення ситуації успіху, що сприяє повноцінній діяльності кожного здобувача, підвищує якість їхніх знань та вихованості, формує життєво необхідні компетентності отримання інформації за допомогою інформаційних та інформаційно-комп'ютерних технологій у цифровому суспільстві тощо. Основними завданнями педагогічної діяльності на сьогодні є: вивчення та аналіз педагогічних інновацій, які неабияк сприяють якісній компетентісно зорієнтованій освіті; використання новітніх технологій в педагогічній діяльності; розробка методичних продуктів та дидактичних інструментів для реалізації потреб нової української школи.

Насамкінець варто наголосити, що педагогічний досвід та інновації в новій українській школі можуть включати у себе більш складні педагогічні ситуації щодо провадження освітнього процесу, який дозволяє вчителю використовувати інноваційні форми організації та пропонувати власний досвід використання професійних можливостей для вирішення завдань, виявлення своїх потреб, подолання труднощів і проблемних питань педагогічної взаємодії.

Перспективи подальших досліджень в означеному напрямі передбачають створення та наповнення інноваційних освітніх практик на базовому предметному циклі базової середньої освіти, а також науково-методичне обґрунтування сутності персонал-технології вчителя нової української школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. (2016). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 28.05.2023).

Нова українська школа: poradnyk dlia vchytelia (2018) / za zag. red. N. M. Bibik. Kyiv: TOV «Vydavnychiy dim Pleiady». 160 s.

Нова українська школа: putivnyk dlia vchytelia 5–6 klasiv (2022) / za red. A. L. Chernii; vidp. za vyp. V. M. Saltysheva. Rivne: ROIPPO. 168 s.

Путівник онлайн-курсу «НУШ: базова середня освіта». (2023). 91 с. URL: <https://nushub.org.ua/resource/putivnyk-onlajn-kursu-nush-bazova-serednya-osvita/> (дата звернення: 20.10.2024).

Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225.

URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 10.10.2024).

Дичківська, І. М. (2004). Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ: Академвидав. 352 с.

Даниленко, Л. І. (2007). Менеджмент інновацій в освіті. Київ: Шкільний світ. 120 с.

Мариновська, О. Я. (2019). Педагогічна інноватика. Менеджмент інновацій: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ: Місто НВ. 504 с.

REFERENCES

Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [The New Ukrainian School. Conceptual principles of secondary school reform]. (2016). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (data zvernennia: 28.05.2023). [in Ukrainian].

Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia [New Ukrainian School: a guide for teachers]. (2018) / za zah. red. N. M. Bibik. Kyiv: TOV «Vydavnychiy dim Pleiady». 160 s. [in Ukrainian].

Nova ukrainska shkola: putivnyk dlia vchytelia 5–6 klasiv [New Ukrainian school: guide for teachers of 5–6 grades]. (2022) / za red. A. Chernii; vidp. za vyp. V. Saltysheva. Rivne: ROIPPO. 168 s. URL: <https://www.roippo.org.ua/images/downloads/nush/baz/dla-vchytela.5-6-klasi.pdf> (data zvernennia: 15.07.2023). [in Ukrainian].

Putivnyk onlain-kursu «NUSH: bazova serednia osvita» [Guide to the online course «The New Ukrainian School: basic secondary education»]. (2023). 91 s. URL: <https://nushub.org.ua/resource/putivnyk-onlajn-kursu-nush-bazova-serednya-osvita/> (data zvernennia: 20.10.2024). [in Ukrainian].

Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity»: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [For the approval of the professional standard «Master of the Foundation of General Secondary Education»: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine] vid 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (data zvernennia: 10.10.2024). [in Ukrainian].

Dychkivska, I. M. (2004). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii [Innovative pedagogical technologies]: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Akademvydav. 352 s. [in Ukrainian].

Danylenko, L. I. (2007). Menedzhment innovatsii v osviti [Innovation Management in Education]. Kyiv: Shkilnyi svit. 120 s. [in Ukrainian].

Marynovska, O. Ya. (2019). Pedahohichna innovatyka. Menedzhment innovatsii [Pedagogical innovation. Innovation management]: navch.-metod. posib. Ivnono-Frankivsk: Misto NV. 504 s. [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 17.11.2024